

Region Amazonii w Ameryce Południowej zawsze uznawany był za obszar słabo zaludniony, na którym nie powstały żadne wielkie cywilizacje. Jednak ostatnie dwie dekady badań zmieniają ten stereotypowy obraz zupełnie. Archeolodzy ze zdziwieniem odkrywają pozostałości po ogromnych kompleksach osadniczych. Jedne z najbardziej imponujących odnaleziono w regionie rzeki Xingu w Amazonii oraz w boliwijskim nizinnym regionie *Llanos de Mojos*. Areał kulturowo-językowy Guaporé-Mamoré znajduje się pomiędzy tymi dwoma obszarami kulturowymi. Jednym z zespołów rdzennych kultur zamieszkujących ten teren nieprzerwanie niemal do połowy XX wieku były liczne ludy mówiące językami z rodziny językowej chapacura. Jednak w wyniku kolonizacji Amazonii w okresie redukcji misyjnych, a potem w czasie tzw. boomu kauczukowego większość z tych ludów została zdziesiątkowana przez choroby i walki. Indianie Moré, z którymi współpracuję zamieszkujący w dolnym biegu rzeki Guaporé (Itenez), są jednym z trzech ostatnich ludów z rodziny językowej chapacura, które ocalały w Amazonii i ostatnim na terenie Boliwii.

Kiedy w 2008 roku zdecydowałem się na przeprowadzenie pierwszych pilotażowych badań terenowych pośród Moré, bardzo trudno było wówczas znaleźć jakiegokolwiek aktualne informacje na ich temat. Dzisiaj dzięki moim długotrwałym badaniom etnograficznym, które w latach 2016-2020 przeprowadziłem na potrzeby napisania doktoratu, wiemy o wiele więcej nie tylko na temat aktualnej sytuacji ludu Moré, ale również na temat ich historii.

W trakcie swoich badań odkryłem, że przodkowie współczesnych Moré tworzyli niegdyś złożoną kulturę na pograniczu Amazonii i regionu boliwijskiego *Llanos de Mojos*, która ulegała wielu przemianom w wyniku skomplikowanej historii. Dotarłem do niepublikowanych materiałów historycznych na temat tej grupy znajdujących się w prywatnych archiwach rodzin Snethlage (Niemcy) i Leigue (Boliwia), których losy nieodwracalnie związały się z ludem Moré. Dr Emil Heinrich Snethlage był niemieckim etnografem, który udokumentował tradycyjną kulturę Moré z początku XX wieku. Natomiast dr Luis Leigue Castedo był boliwijskim pedagogiem, który podjął się powierzonego mu przez rząd zadania pokojowej asymilacji ludu Moré w boliwijskie struktury narodowe (powszechną edukację i administrację). W trakcie moich badań miałem niepowtarzalną okazję udokumentować wspomnienia Moré na temat spotkań z dr Snethlage i wspólnego życia z dr Leigue.

Dzięki moim badaniom terenowym, a także archiwalnym, zdobyłem zarówno historyczne, lingwistyczne, jak i etnograficzne dane wskazujące, że wewnętrzne zróżnicowanie, jak i rozmieszczenie rdzennych ludów mówiących wariantami języka moré w dolnym biegu rzeki Guaporé w początkach XX wieku było znacznie większe, niż dotychczas zakładano na gruncie dyscypliny. Stwarza to potrzebę pogłębionych studiów i rozszerzenie dotychczasowej wewnętrznej klasyfikacji rodziny językowej chapacura, do której język moré należy. Moja rozprawa doktorska znacząco uzupełnia, a miejscami nawet zmienia kulturowo-językowy obraz dolnego biegu rzeki Guaporé (Itenez) w Amazonii w perspektywie historycznej. Dokumentacja kultury, języka i historii ludu Moré stała się również nagłym zadaniem ocalenia niematerialnego dziedzictwa kulturowego Amazonii, którego podjąłem się w pracy doktorskiej. W reszcie moja praca poza zgromadzeniem nowego w skali światowej materiału empirycznego pisana jest również z nowoczesnej perspektywy teoretycznej. Uwzględniam w niej najnowsze w mojej dyscyplinie trendy interpretacyjne takie jak na przykład zwrot ontologiczny (*ontological turn*) w studiach pozaeuropejskich.